

Fullmäktige 20.10.2025

Motion om frivillig ekologisk kompensation inom detaljplaneringen

Beredning och upplysningar:
Kolu Suvi
Siivola Meiri
Kuusisto-Hjort Paula
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Risto Nevanlinnas och 23 andra ledamöters motion 25.2.2025 om frivillig ekologisk kompensation inom detaljplaneringen och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Motionen

Risto Nevanlinna och 23 andra ledamöter lämnade 25.2.2025 en motion om att Esbo stad skulle börja utarbeta principer för ekologisk kompensation och ta i bruk frivillig ekologisk kompensation, det vill säga kompensation för naturskador, vid detaljplaneringen.

I motionen konstateras att Esbo stad eftersträvar en total icke-försämring av naturen före år 2035 och klimatneutralitet till år 2030. I motionen lyfter man fram grannkommunen Vanda, som har fattat beslut om införande av ekologisk kompensation vid planläggningsprojekt. I motionen konstateras att det i praktiken kan vara mycket svårt för Esbo stad att nå sina mål, om inte ekologisk kompensation tas i bruk vid planläggningen som en sista utväg, när lokala olägenheter inte kan förhindras eller lindras. I motionen konstateras också att staden enligt programmet Natursmart Esbo, som godkändes av stadsstyrelsen 10.2.2025, utvecklar praxis för kompensation och fastställer gemensamma principer för användningen av kompensation. Ledamöterna föreslår att staden ska börja utarbeta principer för ekologisk kompensation och ta i bruk frivillig ekologisk kompensation, det vill säga kompensation för naturskador, vid detaljplaneringen.

Svar på motionen

Ekologisk kompensation i lagen och förordningar

I 11 kap. i naturvårdslagen (9/2023) föreskrivs det om förfarandet för frivillig ekologisk kompensation och om kriterierna för kompensation. Bestämmelserna i lagen preciseras i miljöministeriets förordning om frivillig ekologisk kompensation (933/2023).

Genom bestämmelserna strävar man efter att säkerställa att arealen inte minskar eller kvaliteten inte försämras på naturtypernas eller arternas förekomstplatser eller habitat till följd av ekonomisk verksamhet, utan förblir minst på samma nivå.

Ekologisk kompensation

Enligt definitionen för ekologisk kompensation (3 § 1 mom. 5 punkten i naturvårdslagen) avses med ekologisk kompensation att försämringar som orsakas av arter och naturtyper kompenseras, genom förbättring av tillståndet för arterna och naturtyperna utanför det område som försämrats, när försämringar i första hand har undvikits, i andra hand minimerats och, om möjligt, tillståndet för de arter och naturtyper som orsakats försämringar har återställts i det område som försämrats.

Genom ekologisk kompensation kompenseras alltså den olägenhet för naturens mångfald (det område som har försämrats) som orsakats på grund av mänsklig verksamhet i ett objekt genom att naturens mångfald i ett annat objekt (kompensationsområdet) ökas. Ekologisk kompensation ska vara den sista utvägen i skadelindringshierarkin, det vill säga skador på naturen ska i första hand förhindras eller lindras. Ekologisk kompensation ska i första hand användas i sådana fall där olägenhet för naturen inte kan undvikas.

Den som orsakar olägenhet för naturen ansvarar för att gottgöra olägenheten, antingen genom att producera naturvärden eller genom skydd av naturen. Naturvärden kan produceras till exempel genom att en naturtyp som försämrats på grund av mänsklig verksamhet förbättras genom restaurering, såsom genom

- att avlägsna fördämningar i vattendrag och återställa krökar i fåror som rätats ut

- att återställa myrars vattenbalans genom att täppa till och fördämma diken

- att göra skogarnas artbestånd och åldersstruktur mångsidigare genom att öka mängden murkande träd, att vårda kulturbiotoper eller skydda värdefulla naturområden. Nyttan för naturen beror på arealen som ska restaureras och på den förbättring av naturtillståndet som restaureringen åstadkommer. Kompensationsnyttan är desto större ju mer, snabbare och säkrare olika restaureringsåtgärder förbättrar naturens ekologiska tillstånd, samt ju längre tid området har haft att återställas. Kompensationsåtgärderna ska genomföras och godkännas av närings- trafik- och miljöcentralen innan försämrade åtgärder vidtas.

Ekologisk kompensation och marknaden för naturvärden

I växande städer kan ett litet antal kompensationsobjekt, det vill säga objekt som ska restaureras, i förhållande till antalet försämringsobjekt, utgöra ett hinder för ekologisk kompensation. Det kan visa sig vara särskilt svårt att kompensera naturskador i kommuner där man vill genomföra kompensationen i sin helhet på egen mark inom kommungränserna. För att intern kompensation inom kommungränserna ska vara möjlig bör i synnerhet privata markägare fås med i marknaden för naturvärden för att erbjuda kompensationsobjekt. Dessutom kommer snabbt växande kommuner, såsom Esbo, med största sannolikhet att vara nödgade att söka kompensationsobjekt utanför kommunens gränser när de genomför ekologisk kompensation, vilket gör skapandet av en nationell marknad för naturvärden nödvändig.

Naturvärdesmarknad är ett system där de värden som naturen producerar – såsom naturens mångfald, koldioxidbindning och vattenbalans – kan definieras enligt vissa kriterier, prissättas och

handlas med. Syftet med marknaden för naturvärden är att skapa ett frivilligt ekonomiskt incitament för att återställa och skydda naturen.

Som måttenhet på naturvärdesmarknaden används naturvärdehektar som har utvecklats för ekologisk kompensation och beskriver värdeökningen i naturen genom restaureringsåtgärder. När ett företag eller en kommun orsakar olägenhet för naturen, till exempel genom byggande, kan företaget eller kommunen kompensera olägenheten genom att köpa hektar med naturvärde av en leverantör (privat eller företag) som redan har förbättrat naturens tillstånd i en motsvarande naturtyp på annat håll.

Marknaden för naturvärden är frivillig, men staten skapar ramar för marknaden, såsom kriterier, registreringssystem och certifiering, för att marknaden ska vara tillförlitlig och transparent. För närvarande är marknaden för naturvärden ännu på utvecklingsstadiet, men både staten och privata aktörer genomför projekt för att främja handeln med naturvärden.

Principer för ekologisk kompensation i Esbo

Grundtanken med ekologisk kompensation är att inkludera kostnader för olägenheter för naturens mångfald i kostnaderna för genomförandet av projekt (Tillämpningsanvisningen Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio, miljöministeriet 2024). Kompensationen är därmed ett ekonomiskt styrmedel enligt principen förorenaren betalar, och kostnadsansvaret för kompensationen ligger hos den som orsakar försämringen. Kompensation är ett verksamhetssätt som ingår i ansvarsfull företagsverksamhet. De verksamhetssätt för kompensation som baserar sig på lagen gör det möjligt att på ett trovärdigt verifiera ansvarsfullheten för finansiärer, kunder eller andra intressentgrupper.

I naturvårdslagen föreskrivs det om förfarandet för ekologisk kompensation och om kriterierna för kompensation, men det finns ännu ingen allmän praxis för processen och ansvaret i samband med kompensationen i förhållande till planläggning och byggprojekt. I samband med utarbetandet av kompensationsprinciperna strävar man efter att skapa enhetliga verksamhetssätt för Esbo stad.

Utarbetandet av kompensationsprinciperna har inletts i enlighet med åtgärderna i färdplanen Natursmart Esbo. Staden utvecklar kompensationen huvudsakligen som myndighetsbekräftad kompensation i enlighet med 11 kap. i markanvändnings- och bygglagen. Processerna i anslutning till kompensationen inom stadsorganisationen och hos myndigheterna, detaljplaneringens roll och möjligheterna till kompensation utreds i samband med principerna för att man ska kunna uppnå enhetliga verksamhetssätt som styr planeringen och genomförandet.

Beslutshistoria

Stadsstyrelsen 6.10.2025 § 297

Förslag

Föredragande
Stadsmiljödirektör Isotalo Olli

Stadsstyrelsen föreslår att fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Risto Nevanlinnas och 23 andra ledamöters

motion 25.2.2025 om frivillig ekologisk kompensation inom detaljplaneringen och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Föredragandens ändringar vid sammanträdet har beaktats i protokollet.

Beslut

Stadsstyrelsen:
Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustoaloite vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta asemakaavoituksessa

För kännedom